

Az igazság mint bensőségesség.

Elnöki megnyitó az Erdélyi Múzeum-Egyesület bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztályának 1936. február 27-én tartott V. szakülésén.

Az általam sokszor tolmácsolt Kierkegaardnak van egy folyton visszatérő és egész gondolkozását jellemző alapgondolata: *Az igazság bensőségesség.* Az igazságnak ez a fogalmazása, külső hangzásában, pszichológiai természetű tételnek látszik, azonban a Kierkegaard gondolkodásán belül mély filozófiai értelmű.

Minden időben az igazság volt a legmagasabb tekintély, amellyel az ember a saját gondolatait, szavait és tetteit igazolni és megbizonyítani igyekezett. És az igazság volt az a legmagasabb fórum, amely előtt önmagát, egész belső és külső magatartásában, igyekezett fenntartani és tisztázni. Az igazság azonban nemcsak a legmagasabb tekintély és fórum mindig, hanem olyan rendkívül magasan áll, hogy az emberek nagy többségére nézve majdnem elérhetetlen. Van azonban minden emberi szellemben bizonyos kényszer arra, hogy bár az igazság elérhetetlen, az igazsághoz való viszonyát valamiképpen rendezze. Az igazság elől kitérni nem lehet, azzal mindenkinek valamiképpen le kell számolnia. Az ember épen *azért és abban* ember, hogy az igazság nélkül élni nem tud. Mivel pedig az igazság nélkül élni nem tud, de viszont az igazság rendkívüli magassága és saját szúklátókörsége miatt azt elérni nem tudja, tehát a saját magasságának és mélységének megfelelően, a maga számára, a saját ízlése szerint alakítja és fogalmazza az igazságot.

Kétségtelen, hogy az igazságnak van egy szubjektív oldala, amelyet Kierkegaard épen ezzel a fogalmazással fejez ki: Az igazság bensőségesség. Hangsúlyozzuk azonban, hogy a szubjektivitás az igazságnak csak egyik oldala, mert van az igazságnak egy objektív tekintete, amellyel, mint legmagasabb tekintély és fórum, felém, az egyes szubjektum felé néz. *Ebből tehát nyilván következik, hogy csak annak a szubjektív igazságnak van meg az egyetemes kötelező érvénye, amely megfelel ennek az egyes felett álló objektív igazságnak.*

Visszaélés az igazsággal, ha annak csak az objektív, vagy ha csak a szubjektív tekintetét vesszük számításba. Az igazságot a maga objektívitasában senkire reá kényszeríteni nem lehet, de viszont a még csak szubjektív érvényű vélekedéseket, vagy sejtelmeket és látásokat sem lehet és nem szabad, mint igazságot elfogadtatni. Az emberiségnek a nagy történeti katasztrófái és nyomorúságai az igazsággal való eme visszaélésekből származtak. Szubjektív érvényű csak az objektív

igazság lehet, de viszont az objektív érvényű igazságban mindig kell lennie bizonyos szubjektív vonatkozásnak, különben az igazság nem igazság.

Kierkegaard az igazság alapját önmagában az igazságban látja, de az igazság igazság jellegét, mintegy a kritériumát a bensőségesben keresi. Az igazság akkor éri el önmagát, amikor képes átfogni az emberi egzisztencia egész bensőségeségét és ezzel építő-erővé válik. „Csak az igazság épít, mégpedig a neked szóló igazság“, — mondja Kierkegaard. Az igazság tehát nemcsak épít, de csak az igazság épít.

Két dolgot tanulhatunk meg ez alkalommal Kierkegaardtól. Az egyik az, hogy az igazságnak annyira át kell hatnia a mi szubjektivitásunkat, hogy azt egész bensőséges mélységében átfogja, a felett teljesen uralkodjék. Az igazság addig nem igazság, vagy az objektív igazság addig nem a miénk, amíg ez a szellemiségünk mélyét átható ereje nem érvényesül. Az igazság tehát nem elégedhetik meg a gondolat fényével, nem ragyoghat felettünk, csak mint elérhetetlen csillag, nem lehet pusztá és elvont spekulatív ködbe burkolt elmélet, vagy zörgőhéjú adathalmaz, hanem életté, életformáló, élet-építő tetté kell válnia, hogy valós-voltát megbizonyítsa.

A másik pedig, amit Kierkegaardtól tanulhatunk, az, hogy az igazságnak személyessé kell válnia, különben, még ha annyira objektív is az, kihull a valós élet és az életteljes való szférájából. Ma a tömegek dicsőítése és a diktátorok magasztalása korábban erőteljesen hangsúlyoznunk kell ezeket a gondolatokat. Európa talán fellendülhet politikailag és gazdaságilag a ma divatossá vált „Führertum“ gondolatától, de szellemekben el fog szegényedni, ha az igazság személyessé válásának és bensőségeségének a gondolatát elejtjük.

Most, amikor Erdélyi Múzeumunk bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztályának ez évi V-ik szakülésén örömmel kell megállapítanom, hogy az igazság helyes és érvényes értelmében vett szolgálata sajátosan jellemezte ez évi munkánkat is, amennyiben a mi tudományos kérdéseink, a lapos praktikizmus igyekezete nélkül is, állandóan kapcsolatban állottak a valós élettal és az életteljes valósággal.

Ez alkalommal ismételten kifejezem hálámat, szakosztályunk nevében, a mi igen tisztelt tagtársainknak, akik szakmunkájukkal és népszerűsítő előadásaiikkal résztvettek osztályunk ezévi munkájában, odaadásukkal és mély komolyságukkal lehetővé tették, hogy kitűzött programunkat hiánytalanul véghezvihettük. És hálát adok Istennek, hogy a háborus béke idejében is adott nekünk békés órákat, az ő uralma alatt álló igazság szolgálatára.

Dr. Tavasz Sándor.